

MERHAMET VARLIĞIN İLAHİ MAYASI

GİRİŞ

İslam, “Allah’ın emrini tazim, yani O’na kul olmak, O’nun yaratıklarına şefkat ve merhamet” olarak tanımlanmıştır.

Her hayırlı işimize Besmele ile başlarız. Yemeğimize başlamadan, evimize girerken, işimize başlarken, uyumadan önce, uykudan uyandığımızda... Zira Allah Resulü:

كُلُّ كَلَامٍ أَوْ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يَفْتَحُ بِذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَهُوَ أَبْتَرُ، أَوْ قَالَ أَقْطَعُ

“Yüce Allah”ı anarak başlanmayan her anlamlı söz veya iş, bereketsizdir/sonuçsuzdur.” (İbn Hanbel, II, 360) Kur’an-ı Kerim’de 114 yerde tekrarlanır besmele. Besmelede Cenab-ı Hak, rahman ve rahim sıfatlarıyla zikredilir. Rabbimizin güzel isimlerinden olan Rahman, “merhamet etmek, severek ve acıyarak korumak” anlamındaki rahmet kökünden gelmekte olup “çokça şefkat ve merhamet eden, acıyan” demektir. Rahman, Allah-u Teala’nın sonsuz merhametiyle lutuf ve ihsanda bulunması, O’nun tüm varlığa olan merhameti; rahim ismi ise Cenab-ı Hakk’ın ahirette sadece müminlere olan merhameti anlamlarına gelmektedir.

MERHAMETİN TANIMI

Merhamet, “acımak, şefkat göstermek” anlamlarına gelmektedir. Merhamet ve aynı manadaki rahmet kelimeleri öncelikle Allah’ın bütün yaratılmışlara yönelik lütuf ve ihsanlarını ifade etmektedir. Bununla birlikte merhamet, insanlarda bulunan, onların kendi aralarında ve diğer canlıların sıkıntıları karşısında duyarlı olmaya ve yardım etmeye sevk eden acıma duygusudur. İslâmî kaynaklarda merhamet kavramı genellikle rahmet kelimesiyle ifade edilir.

Cenab-ı Hak sonsuz rahmet ve merhamet sahibidir. Kur’an-ı Kerim’de:

وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ

“...rahmetim ise her şeyi kuşatmıştır...” (Araf, 7/156) O’nun rahmetinden inanan, inanmayan herkes payını alır. Allah, dünya hayatında dostlarının yanı sıra düşmanlarını da lütuf ve nimetlerine mazhar kılmaktadır.

ALLAH’IN RAHMETİ

Allah’ın rahmetinin ne kadar derin, şefkatinin ne denli nihayetsiz olduğuna dikkat çekmek isteyen Allah Resulü, bunu, annenin yavrusuna karşı merhameti ile örneklemiştir. Bir gazve sonrası, Resulullah’a bir grup esir getirildi. İçlerinden bir kadın telaş içinde esirler arasında yavrusunu arıyordu. Sonunda bir çocuk buldu ve onu kucaklayıp bağrına bastıktan sonra emzirmeye başladı. Durumu gören Hz. Peygamber Efendimiz yanındakilere,

أَتَرُونَ هَذِهِ الْمَرْأَةَ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النَّارِ

“Bu kadının çocuğunu ateşe atacağına inanır mısınız?” diye sordu.

قُلْنَا لَا وَاللَّهِ وَهِيَ تَقْدِرُ عَلَى أَنْ لَا تَطْرَحَهُ.

Onlar da “Hayır.” diye cevap verdiler. Bunun üzerine Hz. Peygamber,

اللَّهُ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ مِنْ هَذِهِ بَوْلَدِهَا

“Bilin ki, Allah’ın kullarına olan rahmeti, bu kadının çocuğuna olan şefkat ve merhametinden çok daha fazladır.” (Buhârî, Edeb, 18; Hadislerle İslam, 3/90)

Şefkat ve merhamette anne semboldür. Allah (c.c.) kullarına bir annenin yavrusuna olan merhametinden kat kat daha merhametlidir. Zira anneye şefkat ve merhamet duygusunu veren rabbimizdir. Rabbimiz:

إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ

“...Allah insanlara karşı çok şefkatli, çok merhametlidir.” (Bakara, 2/143; Hac, 22/65) Cenab-ı Hakk’ın rahmetinin büyüklüğünü anlamak için şu hadisi şerif ne kadarda anlamlıdır:

أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ:
جَعَلَ اللَّهُ الرَّحْمَةَ مِائَةَ جُزْءٍ فَأَمْسَكَ عَنْدَهُ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ جُزْءًا، وَأَنْزَلَ فِي الْأَرْضِ جُزْءًا
وَاحِدًا، فَمِنْ ذَلِكَ الْجُزْءِ يَتَرَاخَمُ الْخَلْقُ، حَتَّى تَرْفَعَ الْفَرَسُ حَافِرَهَا عَنْ وَلَدِهَا خَشْيَةً أَنْ
تُصِيبَهُ

Ebû Hüreyre’nin işittiğine göre, Resûlullah şöyle buyurmuştur: “Allah rahmeti yüz parçaya ayırdı, doksan dokuz parçasını yanında tuttu, bir parçasını ise yeryüzüne indirdi. İşte bu bir parça (rahmet) sayesinde bütün mahlûklar birbirlerine merhametli davranırlar.” (Buhârî, Edeb,19)

Bir kutsî hadiste,

إِنَّ رَحْمَتِي سَبَقَتْ غَضَبِي

“Rahmetim gazabımı geçti.” (Buhârî, Tevhîd, 22) buyrulmuştur.

HZ. PEYGAMBER’İN MERHAMETİ

Yüce Allah, son elçisi Hz. Muhammed’i insanlara sıkıntı, zorluk ve meşakkat vermek için değil, âlemlere rahmet ve merhamet olarak göndermiştir. Ayet-i kerime:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

“Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiya, 21/107) buyrulmuştur. Hz. Muhammed bütün insanlığa, onların kurtuluşu ve mutluluğu için gönderilmiştir. O, getirdiği ahlaki ve dini ilkelerle rahmettir. Merhum Ali Ulvi Kurucu;

Mahşerde nebiler bile senden meded ister,

“Rahmet” diyen âlemlere Rahman’dır Efendim!

Hiz. Peygamber pek çok keder ve sevinçlerle dolu tevhit mücadelesi sırasında, hiçbir an “rahmet” peygamberi olduğunu unutmamış ve karşılaştığı olumlu ve olumsuz bütün olaylara sevgi ve rahmet perspektifinden bakarak, model bir şahsiyet ortaya koymuştur. O, kahraman amcası Hz. Hamza’yı şehit eden Vahşi’yi ve ciğerlerini ağzında çiğneyen Hind’i bağışlamış, Veda Hutbesi’nde ise bütün kan davalarını kaldırdığını ilân etmiştir. (Hz. Peygamber ve Merhamet Eğitimi, DİB, 68-69)

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًا غَلِظَ الْقَلْبُ لَأَنفَضُوا مِنْ حَوْلِكَ

“Sen onlara sırf Allah’ın lütfettiği merhamet sayesinde yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı kalpli olsaydın, hiç şüphesiz etrafından dağılıp giderlerdi.” (Ali İmran, 3/159)

Şüphesiz bu âyet Hz. Peygamber’in yüksek ahlâkını ve yüreğinin katı olmadığını, aksine şefkat ve merhametle dolu olduğunu gösterir. O, Allah’ın kendisine lutfettiği bu özellikleri sayesinde arkadaşlarına, özellikle Uhud Savaşı’nda emrine muhalefet ederek İslâm ordusunun yenilmesine sebep olanlara ve müslümanları imha edilme tehlikesiyle karşı karşıya getirmiş bulunanlara merhametle muamele etmiştir. Eğer onlara karşı katı davransaydı ve onları sert bir şekilde cezalandırırsaydı, çevresindekiler dağılıp giderlerdi. (Kur'an Yolu Meali ve Tefsiri, 1/700-705)

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ

“Andolsun, size içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona ağır gelir, size çok düşkündür, müminlere karşı şefkat ve merhamet doludur.” (Tevbe 9/128) Resûl-i Ekrem’in müminlere karşı tutumuna ve hissiyatına ağırlık verilen bu âyette o, çok şefkatli anlamında raûf ve çok merhametli anlamında rahîm, Allah Teâlâ’nın iki güzel ismi ile nitelenmiştir. (Kur'an Yolu Meali ve Tefsiri, 3/78)

Peygamber Efendimiz kızı Hz. Zeyneb’in çocuğu rahatsızlandığında gelmiş, can çekişmekte olan çocuğu şefkat ve merhametle kucağına almış, Rahmet Peygamberi, gözyaşı dökmeye başlamıştı. Yanındaki sahabesinden Sa’d b. Ubâde, “Bu (gözyaşı) da nedir yâ Resûlallah?” diyerek hayretini gizleyememişti. Bunun üzerine şefkatli Nebî,

هَذِهِ رَحْمَةٌ وَضَعَهَا اللَّهُ فِي قُلُوبٍ مَنْ شَاءَ مِنْ عِبَادِهِ، وَلَا يَرْحَمُ اللَّهُ مَنْ عِبَادِهِ إِلَّا الرَّحِمَاءُ

“Bu gözyaşı, Allah’ın, dilediği kullarının kalplerine yerleştirdiği bir rahmettir. Allah, kullarından sadece merhametli olanlara merhamet eder.” (Buhârî, Merdâ, 9; Hadislerle İslam, 3/89) buyurmuştu.

AİLEDE VE TOPLUMDA MERHAMET

İnsan en güzel biçimde, yeryüzünde halife olarak yaratılan, kendisine şan, şeref ve nimetler verilen seçkin bir varlıktır. İnsana verilen bu değerın sürdürölmesi şefkat, merhamet gibi değerklerin, ahlak ilkelerinin yaşanması ile mümkün olacaktır. Doğup, büyüyen güç sahibi olan insan, bir zaman sonra yaşlanmakta, gücünü kaybetmektedir. Rabbimiz kişinin yaşlandığında anne babasına nasıl davranılması gerektiği hususunda şöyle buyurmuştur:

وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذِّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا

“Onlara şefkatle kol kanat ger ve ‘Rabbim, onların beni sevgiyle büyüüttükleri gibi, sen de onlara merhamet et!’ diye dua et.” (İsrâ 17/24)

Peygamber Efendimizi torunlarını öperken gören bir bedevî, “Biz çocuklarımızı öpüp okşamayız.” demesi üzerine Allah Resulü şöyle cevap vermiştir:

أَوْ أَمْلِكُ لَكَ أَنْ نَزَعَ اللَّهُ مِنْ قَلْبِكَ الرَّحْمَةَ

“Allah, senin kalbinden merhameti çekip almışsa ben senin için ne yapabilirim ki!” (Buhârî, Edeb, 18) Çocuklarımızı öpmemiz, koklamamız, sevmemiz onlara olan merhametimizin göstergesidir.

Yine bir gün torunu Hz. Hasan’ı öpüp kokladığı bir sırada yeni Müslüman olan Akra’ b. Hâbis; Benim on çocuğum, bunlardan hiçbirini öpmüş değilim, deyince Resul-i Ekrem hayretle:

مَنْ لَا يَرْحَمُ، لَا يُرْحَمُ

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz.” (Buhari, Edeb, 18; Müslim, Fadail, 65) buyurdu.

Menkıbe:

Hz. Ömer’in hilafet günlerinde idi. İslam’ın adil halifesi vali tayin etmek istediği zatı huzuruna çağırır, onunla yapacağı işleri konuşur. Bu esnada konuşurlarken bir çocuk içeri girer; Müminlerin Emiri çocuğu kucağına alır, sever, okşar. Yanındaki vali adayı:

- “Ey Müminlerin Emiri! Bu çocuk kendi oğlunuz mudur?” diye sorar. Hz. Ömer:

- “Hayır babası bir gazada şehit olmuş bir öksüzdür” der. Adam buna şaşırır ve:

- “Zat-ı âliniz başkasının çocuğunu sevip okşuyorsunuz. Hâlbuki ben üç çocuğumdan hiçbirini böyle sevmem” der. Bu defa şaşkınlık içindeki Hz. Ömer, hükmünü verir ve der ki;

- “Öyleyse evladına şefkati olmayanın, Allah’ın kullarına da merhameti olmaz, bu sebeple sen oraya vali olmayacaksın.” der.

Peygamber Efendimiz: **“Çok defa uzun namaz kıldırmak niyetiyle namaza dururum. Geride bir çocuğun ağladığını duyunca annesini üzmemeyim diye namazı kısa keserim.”** (Buhari, Ezan, 163) buyurarak, ashabına olan merhametini ifade etmiştir.

Allah’ın emri, Peygamberin sünneti ile kurulan yuvada, Allah’ın emaneti olarak alınan eşe karşıda merhametli olunmalıdır. Peygamber Efendimizi:

أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لَاهِلِهِ

“Müminler arasında imanca en kâmil olanı, ahlâkça en güzel olanıdır. En hayırlınız da ailesine hayırlı olanıdır.” (Tirmizî, Radâ 11; Ebu Dâvud, Sünnet 16) Hayatı en güzel örnek ve model olan Hz. Peygamber eşlerine nezaketle davranmıştır.

Bir defasında Peygamber Efendimiz Hz. Aişe’nin odasında gece namaz kılarken, Hz. Aişe annemiz Resulüllah Efendimizin önünde uzanmıştı. Şefkatinden Hz. Âişe’yi uyandırmayan Allah Resulü, sadece secdeye varacağına hafifçe dokunarak ayaklarını toplamasını sağlamıştı. (İbn Hanbel, VI, 148)

Hz. Âişe annemiz şöyle demiştir: **“Resûlullah, Allah yolunda cihad hâriç eliyle hiç kimseye vurmadı. Ne bir kadına ne de bir hizmetçiye!”** (Müslim, Fedâil, 79)

İnsan ailesinin dışındaki diğer bireylere karşı da merhametli olmalıdır.

مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِهِمْ وَتَرَاحِمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَى

“Müminler, birbirlerini sevmeye, birbirlerine merhamet ve şefkat göstermede, tıpkı bir organı rahatsızlandığında diğer organları da uykusuzluk ve yüksek ateşle bu acıyı paylaşan bir bedene benzer.” (Müslim, Birr, 66)

Peygamber Efendimiz,

**عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) :
“لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيُوقِرْ كَبِيرَنَا وَيَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ.**

“Küçüğümüze merhamet etmeyen, büyüğümüze saygı göstermeyen ve iyiliği emredip/teşvik edip kötülükten sakındırmayan/uzaklaştırmayan bizden değildir.” (Tirmizî, Birr, 15)

Annesi tarafından, terbiyesinde yetişmesi ve kendine hizmet etmesi içine yanına yerleştirilen Enes b. Mâlik’e şöyle tavsiye etmiştir:

يَا أَنَسُ وَقِرِ الْكَبِيرَ وَارْحَمْ الصَّغِيرَ تُرَافِقُنِي فِي الْجَنَّةِ.

“Enes! Büyüklerine saygı, küçüklerine sevgi ve şefkat göster ki, Cennette benimle olabilesin.” (Beyhakî, Şu’abu’l-Îmân, 13/355)

مَنْ لَا يَرْحَمْ النَّاسَ لَا يَرْحَمُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

“İnsanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez.” (Müslim, Fedâil, 66)

İnsanlar arasında merhametin timsali ise, annelerdir. Annelerdeki merhamet, Allah’ın rahmetinin en somut tezahürüdür. Şu hikâyede anlatılan olay, anne şefkatini ne güzel yansıtmaktadır. Rivayete göre iki kadın ve oğulları bir aradayken bir kurt gelerek ikisinden birinin oğlunu kapıp götürür. Kadınlar birbirlerini işaret edip, “Kurt senin çocuğunu götürdü.” diyerek tartışırlar. Olayı Hz. Dâvûd’a anlatırlar

ve o, büyük kadının çocuğunun götürüldüğüne hükmeder. Onun yanından ayrıldıktan sonra Hz. Süleyman"a başvururlar. Onları dinleyen Süleyman (as), "Bir bıçak getirin çocuğu iki parçaya bölüp aranızda taksim edeceğim." deyince, gerçek anne olan küçük kadın, "Yapma, Allah sana merhamet etsin, çocuk onun olsun." der. Kadının bu şekilde şefkat göstermesinden gerçek annenin küçük kadın olduğunu anlayan Süleyman (as) çocuğu ona verir. (Buhârî, Ferâiz, 30)

HAYVANLARA VE ÇEVREYE MERHAMET

Peygamber Efendimiz on bin kişilik ordusu ile Mekke'nin fethine giderken, Arç vadisinde, yolları üzerinde yeni doğmuş yavrularını emziren bir köpek gördüler. Hz. Peygamber Cuayl b. Suraka adlı sahabiye çağırdı ve süt emen yavruların önünde durarak onları atlardan, develerden korumasını ve ordu geçinceye kadar orada nöbet tutmasını istedi. (Vâkıdî, Megazi, II, 225)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) :
الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَانُ ارْحَمُوا أَهْلَ الْأَرْضِ يَرْحَمَكُم مِّنْ فِي السَّمَاءِ

Abdullah b. Amr, Hz. Peygamber'e nispet ederek şunu nakletmiştir: "Merhametliler (var ya!)... Rahmân, işte onlara merhamet eder. Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki gökyüzündeki(ler) de size merhamet etsin." (Ebû Dâvûd, Edeb, 58; Tirmizî, Birr, 16)

Bir seferinde Rahmet Peygamberi, Medineli Müslümanlardan birinin bahçesine girdi. Oradaki bir deve, onu görünce inledi ve gözlerinden yaşlar akıttı. Nebî deveye yaklaşıp başının arka/üst tarafını okşamaya başlayınca hayvan sakinleşti. Peygamberimiz devenin sahibinin kim olduğunu sordu, ensardan bir genç de onun kendisinde ait olduğunu söyledi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, o gence nasihatle bulunarak şöyle dedi:

أَفَلَا تَتَّقِي اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهِيمَةِ الَّتِي مَلَكَكَ اللَّهُ إِيَّاهَا ، فَإِنَّهُ شَكَى إِلَيَّ أَنَّكَ تُجِيعُهُ وَتُذْنِبُهُ

"Allah'ın sana verdiği bu deve hakkında Allah'tan korkmuyor musun? Deve bana şikâyet bulundu. O bana senin kendisini aç bıraktığını ve fazla çalıştırarak yorduğunu şikâyet etti." (Ebû Dâvûd, Cihâd, 44; Hadislerle İslam, 3/92)

Ebu Hüreyre'nin nakline göre Allah Rasûlü bir hadislerinde şöyle buyurdular: "Adamın biri yolda yürürken çok susamıştı. Bir kuyuya rastladı. İndi, suyunu içti. Çıktığında, dili dışarda, hızlı hızlı soluyan ve susuzluktan toprağı yalayan bir köpekle karşılaştı. Adam, "benim başıma gelen susuzluk, bunun başıma da gelmiş" diyerek, tekrar kuyuya indi. Ayakkabısına su doldurup ağzıyla tutarak yukarı çıktı ve köpeğı suladı. Allah, onun bu davranışını şükranla karşıladı ve günahlarını bağışladı." (Yanıdakiler) "ey Allah'ın Elçisi! Hayvanlar (a yaptığımız iyilikler) konusunda da bize sevap var mı?" dediler. Allah Rasûlü, "Her canlı için sevap vardır" buyurdu." (Muvatta, Sıfatü'n-Nebî, 10)

Hayvanlara iyi davranmayı teşvik eden Resûlullah,

اتَّقُوا اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهَائِمِ الْمُعْجَمَةِ فَارْكَبُوهَا وَكُلُّوهَا صَالِحَةً

"Bu dilsiz hayvanlar hakkında Allah'tan korkunuz. Onlara (binmeye) elverişli hâllerinde bininiz ve onları (yenmeye) elverişli hâllerinde yiyiniz." (Ebû Dâvûd, Cihâd, 44)

Bir başka hadiste de bir kediye hapsedip aç bırakarak ölümüne sebep olan bir kadının cehennemlik olduğunu haber verilmiştir. (Müslim, Tevbe, 25) Canlı hayvanların hedef taliminde kullanılmasını yasaklayan Allah Rasûlü (Nesâî, Dahâyâ, 41), hayvanlara işaret konulurken aşırı gidilmesini de hoş görmemiştir. (Müslim, Libas, 107) Bir sefer esnasında, iki serçe yavrusunu yuvalarından alan ashabına kızmış ve yavruların, onları arayan annelerinin yanına konulmasını istemiştir. Bir karınca yuvasını yakan kişileri de, "Ateşle cezalandırmak, ateşin Rabbinden başkasına yakışmaz" (Ebu Davud,

Edeb, 163,164) diyerek uyarmıştır. (İ. Hakkı Ünal, Diyanet Aylık Dergi, Rahman'ın Merhametli Kulları, 2010, sayı: 210)

İnsan yaşadığı dünyanın bir parçasıdır. İnsan, üzerinde yaşadığı toprağa, nefes aldığı havaya ve hayat kaynağı suya muhtaçtır. Rabbimizin insanoğlu ve diğer canlıların istifade etmesi için vermiş olduğu dünya nimetlerine merhamet nazarıyla bakmalı, emanet bilinciyle sahip çıkılmalıdır. İhtiyacından fazlasını tüketmek suretiyle israftan; bilinçsiz ve sorumsuz davranarak kul hakkından sakınılmalıdır. Sokaklar, parklar, ortak kullanım alanları temiz tutulmalıdır. Çevreyi kirleten herhangi bir şeyi alıp, temizlemek Resul-i Ekrem tarafından imanın güzelliğinden olduğu müjdelenmiştir:

الإِيمَانُ بَضْعٌ وَسَبْعُونَ، أَوْ بَضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً: فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَدْنَاهَا
إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ

“İman yetmiş veya altmış küsur şubedir. En üst derecesi “La ilahe illallah” sözü, en alt derecesi ise yolda insanları rahatsız eden bir şeyi kaldırıp atmaktır. Hayâ da imanın bir bölümüdür. ”
(Müslim, İman, 58)

SONUÇ:

Besmeleyi her söylediğimizde Rabbimizi merhamet ve şefkatle anıyoruz. Rabbimizin rahmetini, merhametini istiyorsak yarattıklarına karşı merhametli ve şefkatli olmalıyız. Önümüzde en güzel örnek ve yaşam modeli olan Peygamber Efendimiz ümmetine çok düşkün, şefkat ve merhamet peygamberidir. Merhametli olmak Kur'an ahlakı ile ahlaklanmak, Hz. Peygamber'in sünnetini yaşamak demektir. Ailemize, akrabalarımıza, komşularımıza, tüm varlığa merhametle davranmak bir müminin şiarı olmalıdır. Şiddet, acımasızlık, kabalık İslam'ın onaylamadığı kötü huylardır. Her canlıya gösterdiğimiz merhametten dolayı sevap vardır. İnsana gösterilen değer ve merhamet ise bunların en yücesidir.

Cihan bağında ey âşık budur maksûd-ı ins u cin

Ne kimse senden incinsin ne sen bir kimseden incin

Rabbim bizleri rahmetine mazhar olmuş merhametli kullarından eylesin.